

Pensjonssystemene i de nordiske land

Likheter og forskjeller

Axel West Pedersen
Oslo 17. september 2014

Disposisjon

- De «gamle» systemene – to nordiske modeller
- De aktuelle reformene - prosess og utfall
- De «nye» systemene – tre nordiske modeller
- Et kikk i krystallkulen med OECDs pensjonsmodell
- Oppsummering av likhet og forskjeller

Offentlige pensjonssystemer

Hovedtyper inngangen til 1990-tallet

Bare minstesikring (+privat tilleggspensjon)	Blandingssystemer	Bare standardsikring (+inntektsprøvd minstesikring)
<ul style="list-style-type: none"> ● Danmark ● Island ● Nederland ● Australia ● New Zealand	<ul style="list-style-type: none"> ● Sverige ● Norge ● Finland ● Storbritannia ● Canada	<ul style="list-style-type: none"> ● Tyskland ● Belgia ● Italia ● Spania ● USA

To nordiske modeller anno 1990

1. Universell folkepensjon+offentlig tilleggspensjon

Sverige og Norge (Finland)

2. Universell folkepensjon+tariffestet tilleggspensjon

Danmark og Island

Fellestrekk: grunnsikring på høyt nivå

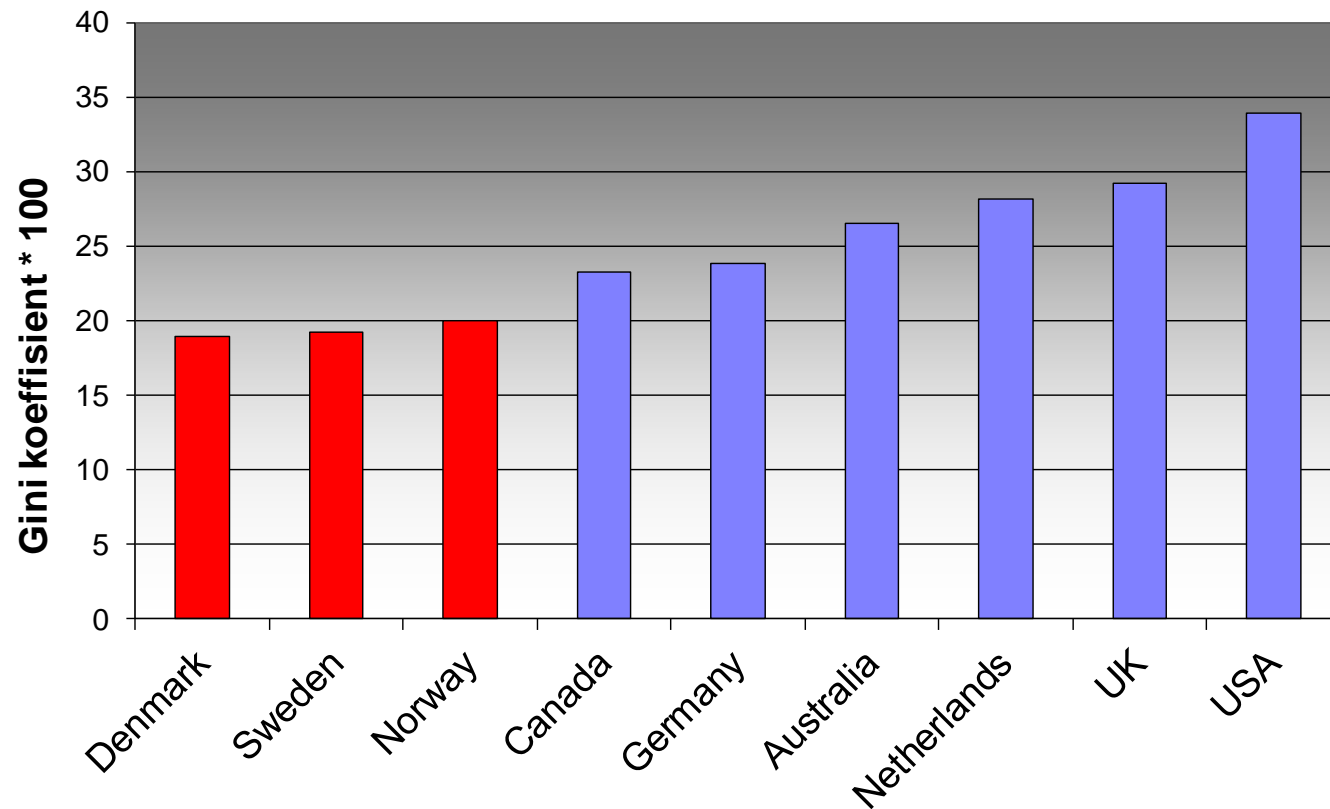
Og på tross av systemiske forskjeller: likheter i resultat

Lav inntektsulikhet mellom alderspensjonistene +

betydelig omfordeling av livsinntekt

Inntektsulikhet blant alderspensjonistene

Midt på 1990-tallet

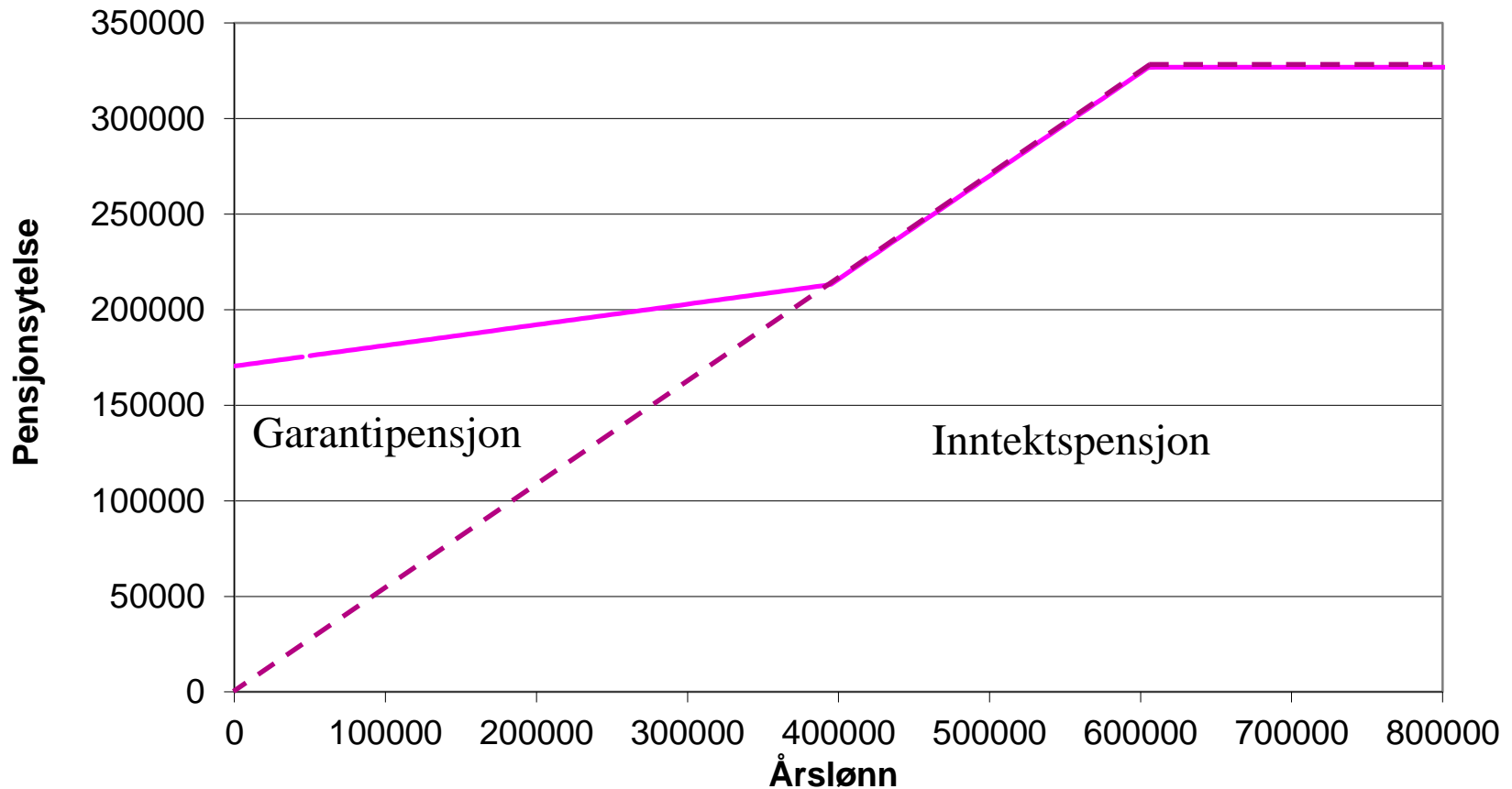
Kilde: Luxembourg Income Study, egne beregninger

Den norske pensjonsreformen

- Nytt opptjeningsystem
Tettere og klarere sammenheng mellom livslønn og pensjon
- Valgfri pensjonsalder fra 62 på nøytrale vilkår:
Den enkelte må selv betale for sitt valg av avgangstidspunkt
- Levealdersjustering:
Pensjonistene må bære kostnadene ved økt forventet levealder

Ytelsesprofil, reformert system

40 års opptjening ved konstant lønnsnivå, enslig pensjonist

Nordiske pensjonsreformer

- Sverige: stor strukturell reform 1998
- Norge: stor strukturell reform 2009
- Finland: serie med mindre reformer
- Danmark: (nesten) ingen reform

Den nordiske reformbølgen

- Proporsjonal inntektssikring med målrettet minstegaranti
Sverige, Finland og Norge
- Aktuarisk fleksibel pensjoneringsalder
Sverige og Norge (Danmark, Finland)
- Automatisk levealdersjustering
Sverige, Finland, Norge og Danmark
- Autonomt system med hard budsjettgrense
Sverige

Tre nordiske modeller 2000-?

1. Universell folkepensjon+ tariffestet tilleggspensjon

Danmark og Island

2. Proporsjonal inntektspensjon+høy minstegaranti

Norge

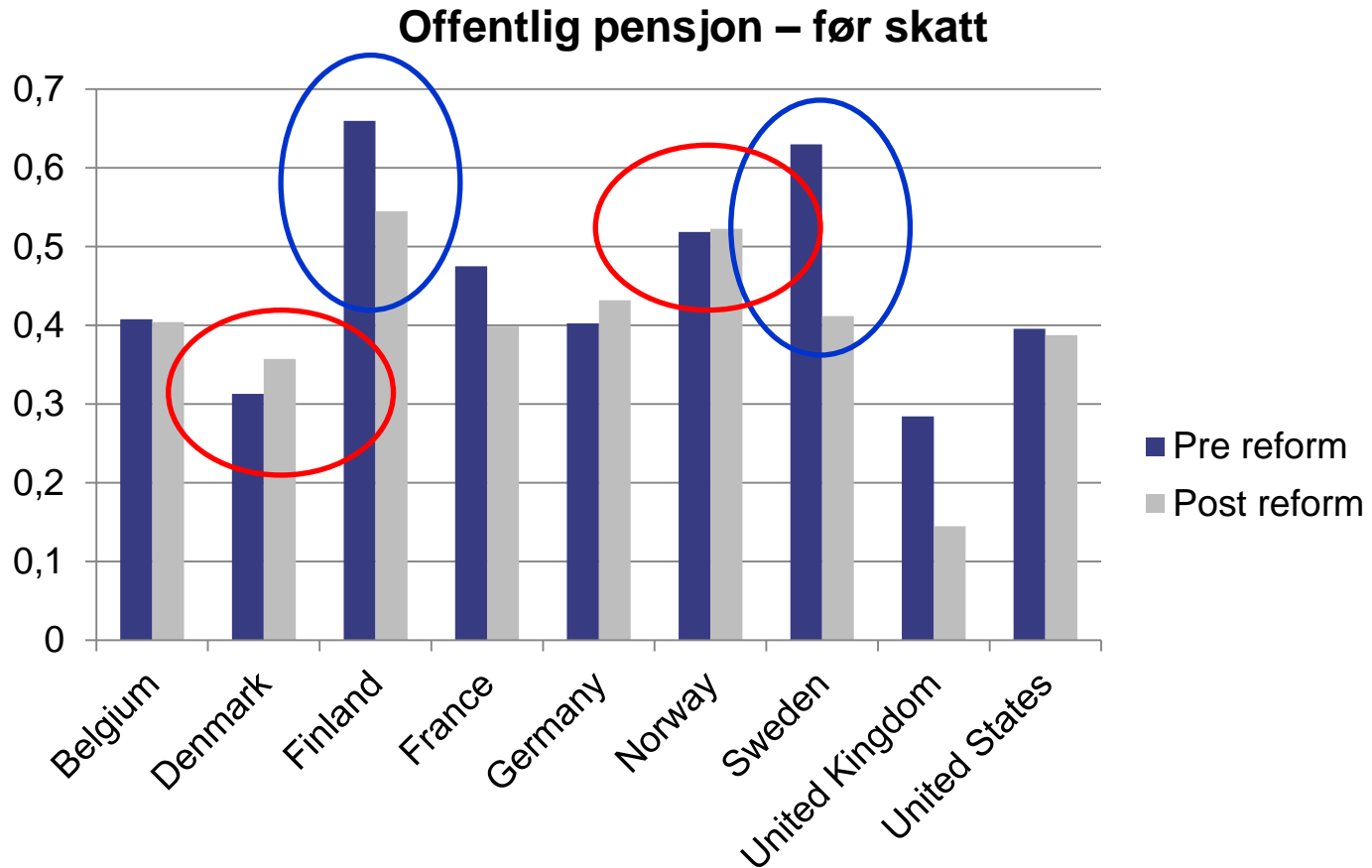
3. Proporsjonal inntektspensjon+lav minstegaranti

Sverige og Finland

Tjenestepensjonssektoren

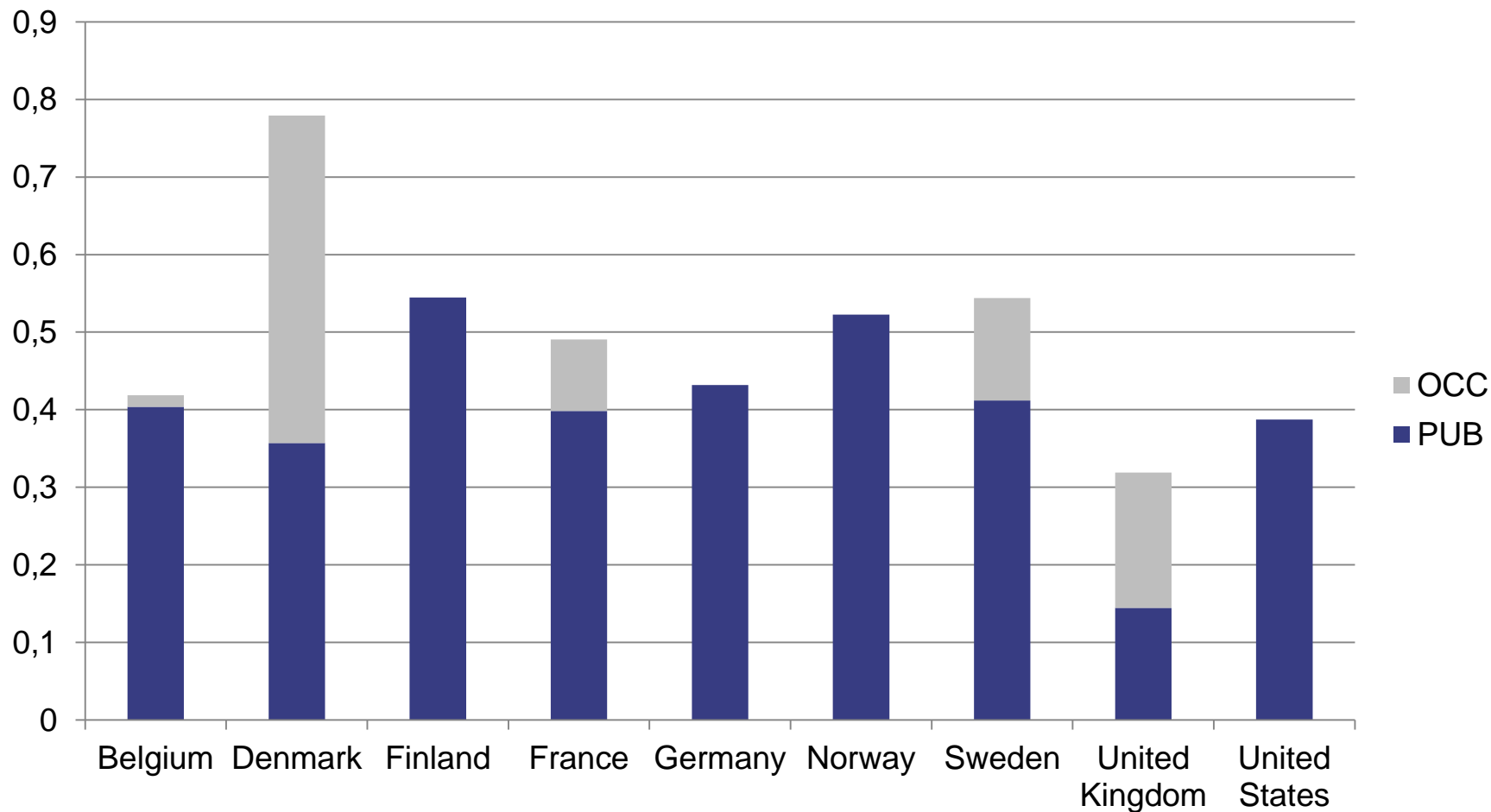
- Sverige
  - Stor betydning, knyttet til brede tariffavtaler, nesten full overgang til innskuddsbaserte ordninger
- Norge
  - Moderat betydning, OTP+ desentralisert system av bedriftsvise ordninger, delvis overgang til innskudd
- Danmark
  - Stor betydning, brede tariffavtaler, kollektive innskuddsbaserte ordninger
- Finland
  - Marginal betydning

Kompensasjonsnivå offentlig pensjon før skatt - gjennomsnittslønn

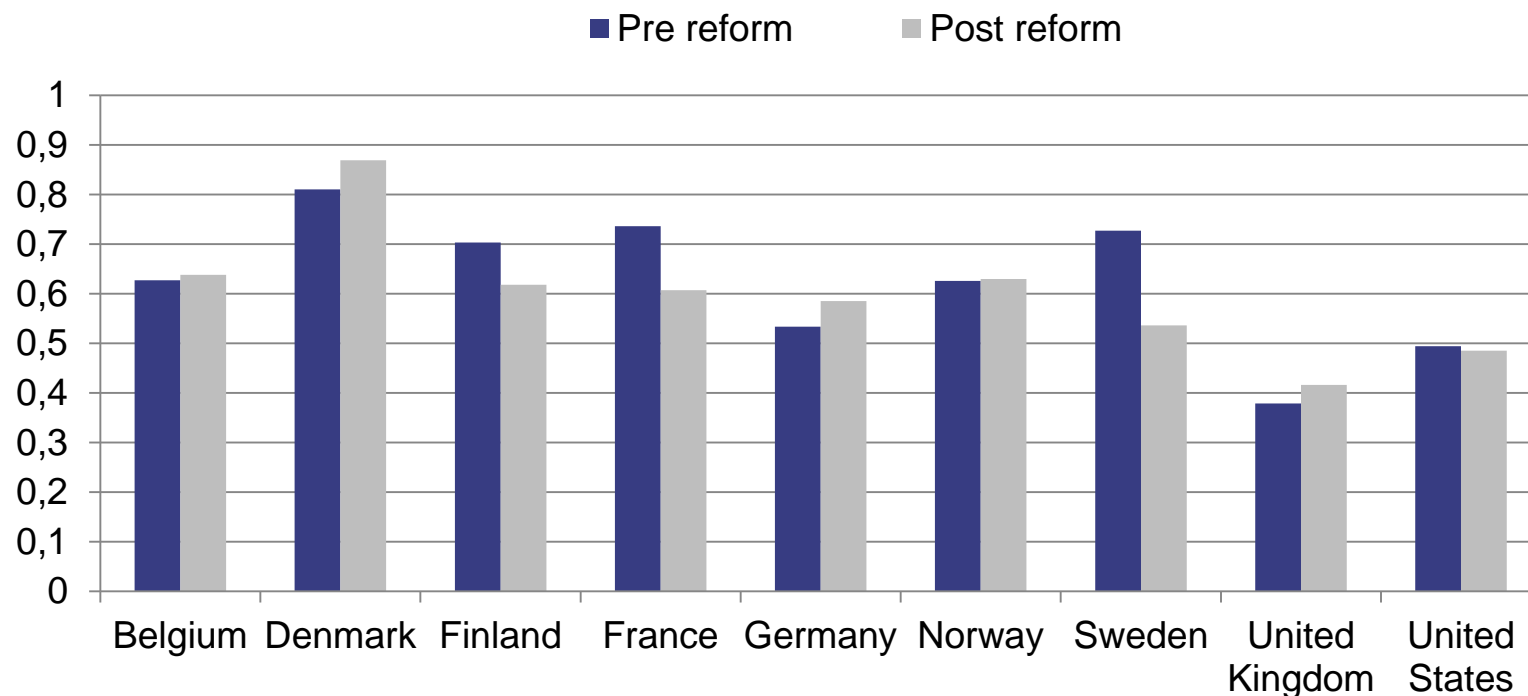
Kilde: OECD Pension Model

Kompensasjonsnivå før skatt – nytt system

Kompensasjonsnivå etter skatt med gammelt og nytt system (offentlig+privat)

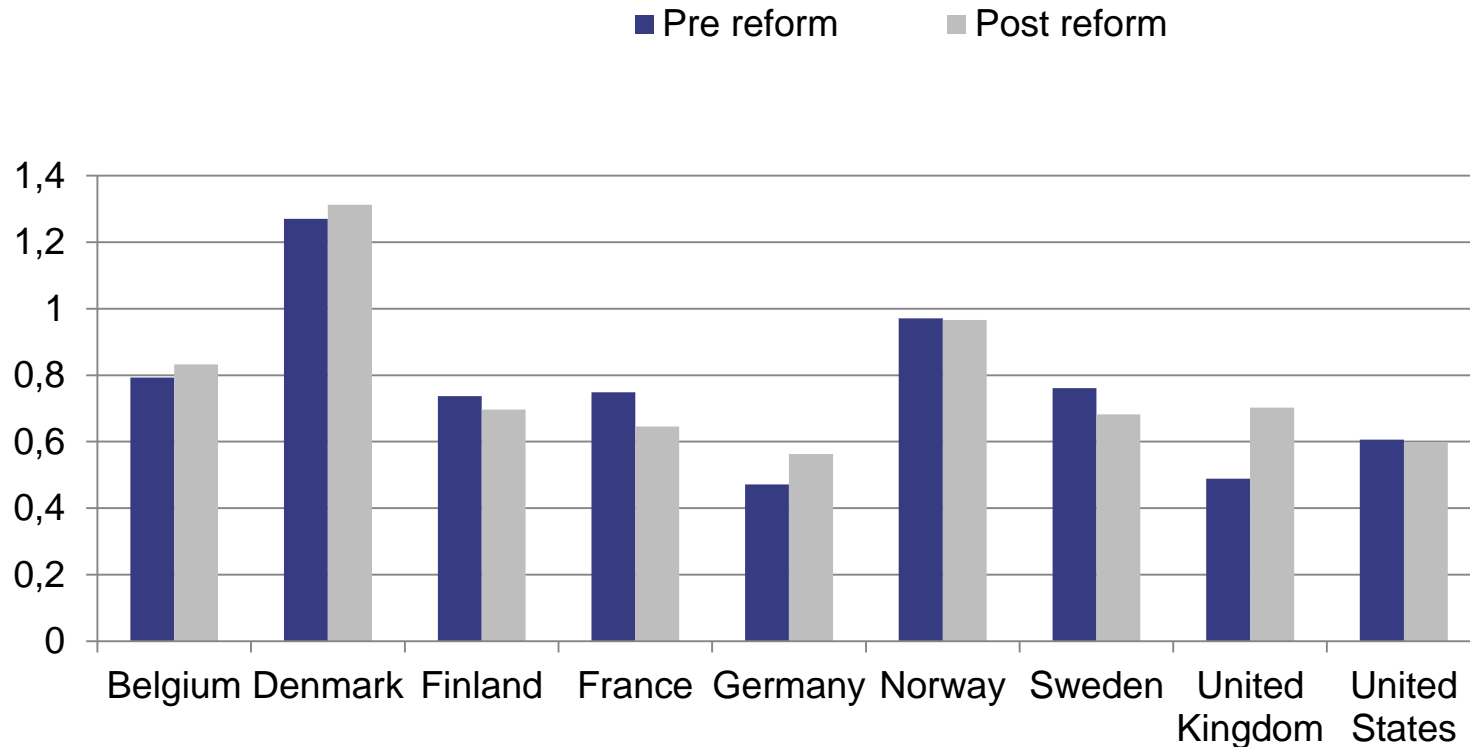
Gjennomsnittslønn

Kilde: OECD Pension Model

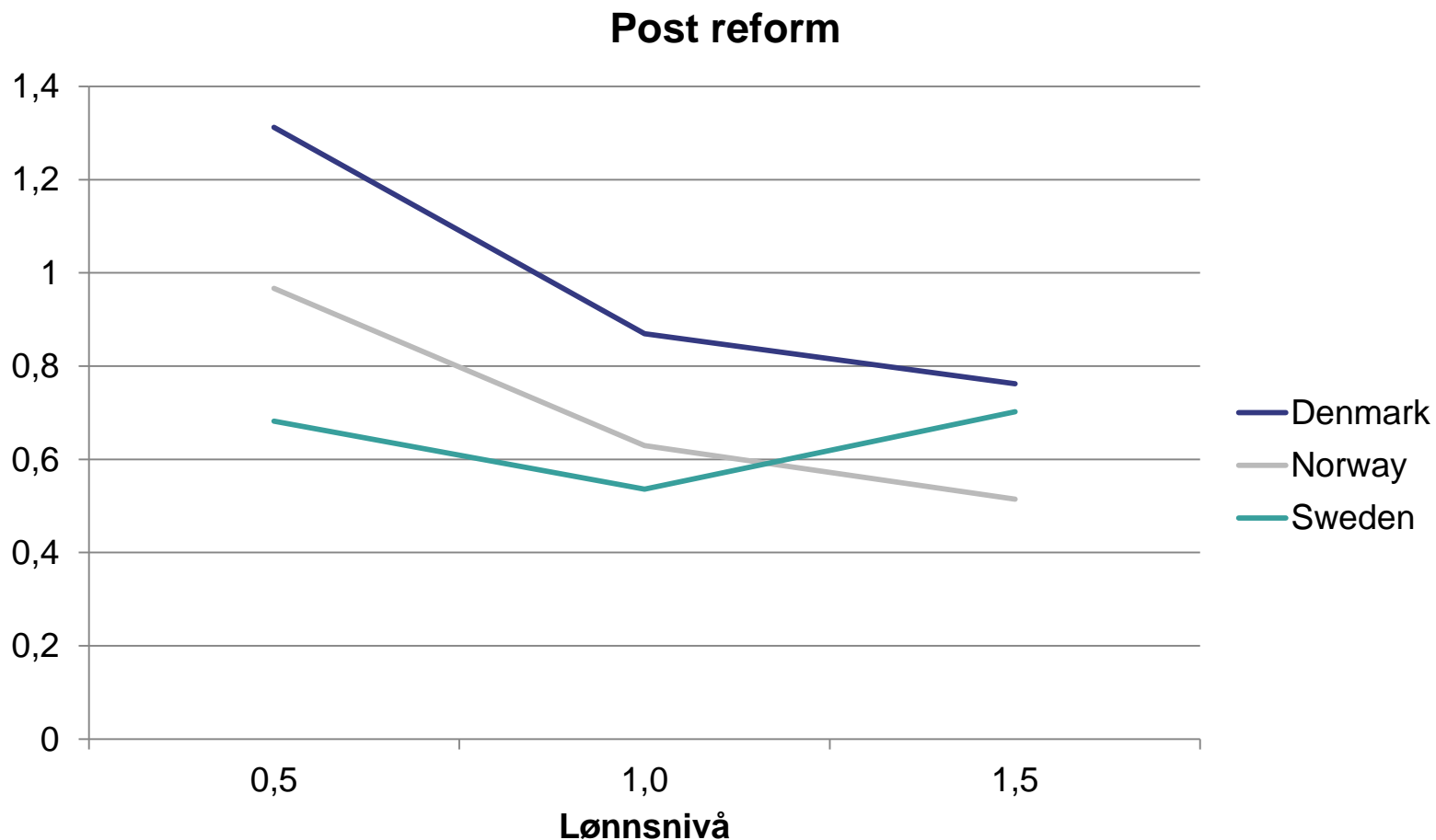
Kompensasjonsnivå etter skatt med gammelt og nytt system (offentlig+privat)

50% av gjennomsnittslønn

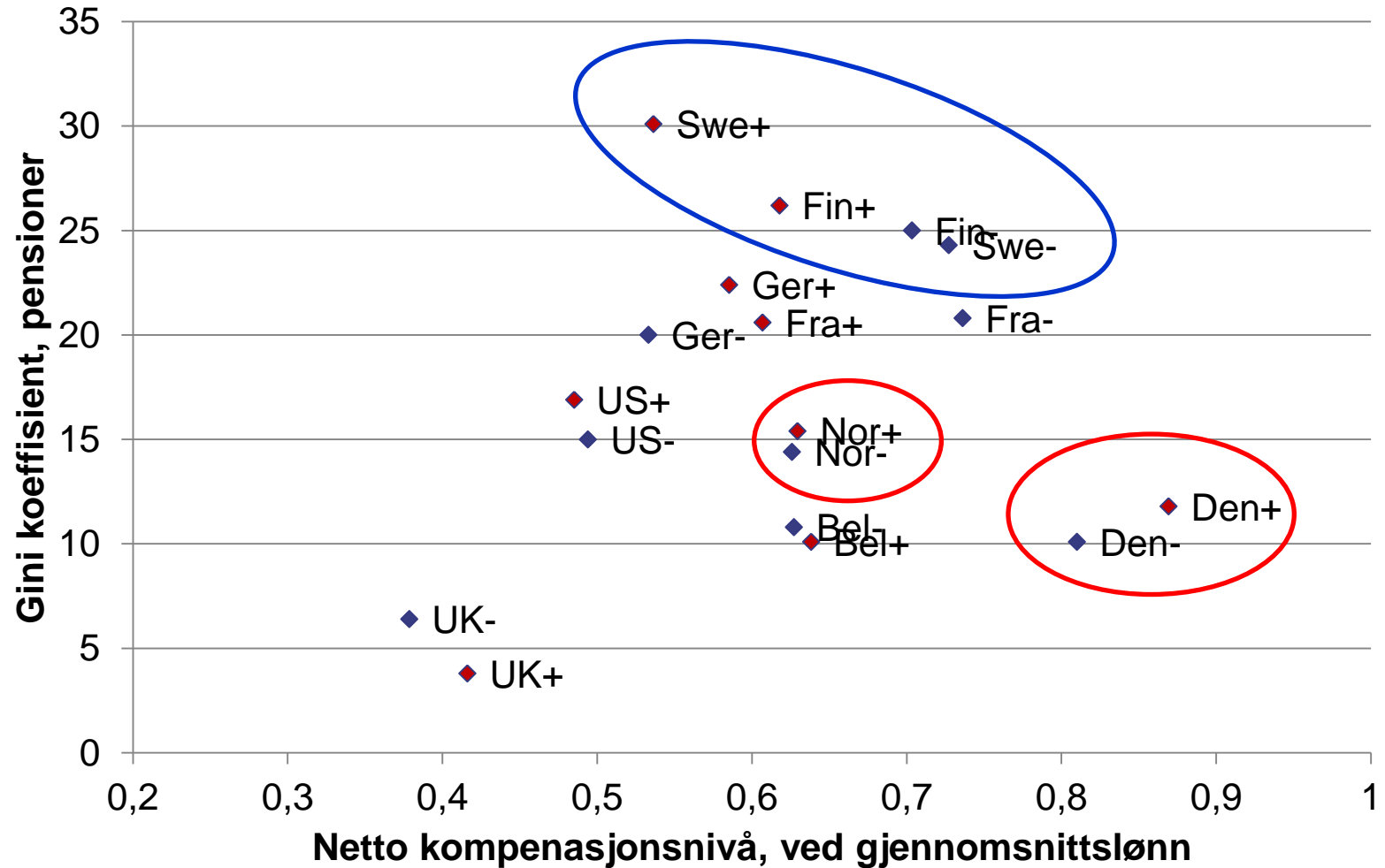
Kilde: OECD Pension Model

Kompensasjonsnivå med nytt system ved tre nivåer for lønnsinntekt

Kompensasjonsnivå og ulikhet i fordelingen av pensjonsytelser, gammelt og **nytt system**

Trekk ved de nye nordiske pensjonssystemer

	Nivå på minste-sikring	Offentlig inntektspensjon	Rollen til tjenestepensjon	Fare for ulikhet/fattigdom	Økonomisk bærekraft
Norge	Høyt	Ja	Middels	Lav	Tja?
Sverige	Lavt	Ja (redusert nivå)	Stor	Høy	Ja
Finland	Lavt	(Ja)	Liten/ingen	Middels	Tja?
Danmark	Høyt	Nei	Stor	Lav	Ja